

arallegim

Una simfonia del temps sense principi ni final

XAVI SERRA

El 1989 Richard McGuire va publicar a la revista *Raw* una historieta de sis pàgines que va revolucionar el llenguatge del còmic. A *Here* totes les vinyetes emmarcaven el mateix racó d'una típica casa americana. Però si l'espai era rígid, el temps era fluid i canviava: tant de vinyeta en vinyeta com dins de la mateixa vinyeta, fragmentada en diferents capes temporals superposades. Diàlegs del 1986 convivia amb personatges del 2027 i paisatges del segle XXI o l'era juràssica. Una petita història del temps que va obrir un camí d'experimentació en el còmic que autors com Chris Ware fa dècades que exploren.

McGuire, que treballa principalment com a il·lustrador i també és conegut per ser el baixista del grup de post punk Liquid Liquid, ha postergat 25 anys el seu retorn al còmic. Però l'espera ha valgut la pena. *Aquí* trasllada la idea de *Here* al format de novel·la gràfica: la vinyeta s'eixampla fins a ocupar la doble pàgina i apareix el color. Però l'ambició formal és igualment èpica. Una simfonia del temps sense principi ni final que rima instants de vida i comprimeix tot l'Univers en un espai enganyosament petit. ♦

AQUÍ
RICHARD MCGUIRE
SALAMANDRA
GRAPHICS
304 PÀG./29 €

GETTY

L'art de menjar lletres

MARINA ESPASA

Panait Istrati (1884-1935) és un escriptor romanès gairebé inèdit fins ara en català que va ser un rodamón i un aventurer, i que de tot el que va viure en va filtrar pura literatura picaresca. A *Els meus començaments* narra la infantesa i joventut d'un noi que no pot ser gaire diferent d'ell. El protagonista i narrador de la història comença servint copes en una taverna a prop del Danubi. Té dotze anys i un somni: aprendre la llengua del seu pare, el grec. Com que l'amo de la taverna ho és, de grec, no pot evitar que el nano li toqui la fibra i li dona feina. Grècia

és el país del pare, però també és el mar, el perill, l'aventura, i el lloc d'on vénen els mariners i capitans que s'emborratxen cada vespre a la taverna. A poc a poc anem descobrint –amb el nen que està deixant de ser-ho– que no són tan capitans ni tan mariners: el món pur i autèntic de la infantesa està deixant que les mentides dels adults el corrompin per sempre. El dia que un dels clients, el capità Mavromati, li porta un diccionari de romanès de regal, la vida del mosso de taverna fa un gir copernicà: descobrir que hi ha unes pàgines que expliquen el significat de paraules com ara *in-trínsec* és tan important, per a una ànima sensible, com el primer dia que un golafre tasta la xocolata.

ELS MEUS
COMENÇAMENTS
PANAIT ISTRATI
MINÚSCULA
TRAD. ANNA
CASASSAS FIGUERAS
136 PÀG./13 €

Perquè tot el llibre va d'això, de menjar literatura quan no es té cap altra cosa per menjar. Què alimenta més, una metàfora o una panolla de blat de moro? El nano creix, baixa a Grècia i des del port del Pireu s'embarca com a polissó en un vaixell que el porta a Nàpols, on erra cada vegada més pobre i desesperat fent feinetes com ara fer de guia de la ciutat a una família d'armenis i s'allotja en pensions de mala mort que no pot ni pagar. Es ven tot el que té, fins i tot el rellotge que més s'estima, fins que ja no li queda res. A mesura que augmenta la seva desesperació, però, augmenta també el seu sentit de l'humor. Passa de menjar cotnes de porc fregit a haver d'alimentar-se amb enciams dels horts, com les oques, diu, que mengen herba i després en dipositen els petits excrements a intervals de temps cada vegada més petits. Jurariem que el lector català mitjà apreciarà aquest tipus d'informacions.

Ja ho sabien els místics, Kafka i Carpanta que no menjar ens fa més aguts i millors artistes: el pobre protagonista embarca, per fugir de Nàpols, en un vaixell rumb a Alexandria. Prim com un filferro i vestit amb la mateixa roba amb què va marxar de Grècia, pateix com un animal perquè no el descobreixin abans que el vaixell salpi: a coberta, agafat a la barana, sense saber on va, ni què serà d'ell, es treu un llibre de la butxaca que es diu *Ombra* i que l'ha acompanyat com el millor dels amics i es pregunta: "Per què els homes escriuen Ombres commovedores, Ombres patètiques, mentre que la terra no és sinó un immens camp d'enciams en el qual podem caure per no tornar a sortir-ne mai més?". Els enciams l'han ben traumatitzat. "Pobra humanitat! Que burra que ets... més burra que malvada", pensa el nostre heroi i menjador d'enciams que fan venir caguetes, mentre contempla com l'Stromboli llença llengües de foc enlaire i el cor li bateja amb força perquè sap que aviat la vida li regalarà una nova aventura. Ficin-li un favor, a ell, i a vostès: embarquin en aquest llibret impecablement traduït del francès per l'Anna Casassas –que tant pot escriure en registre tavernari com en el més elevat– i mengin-se'n les lletres, que es paeixen molt bé. ♦

La feixuga càrrega del propi jo

PERE ANTONI PONS

Tot just a la segona pàgina d'*Atrapa el dia*, una novel·la breu que Saul Bellow (1915-2005) va publicar el 1956, ja se'ns informa que el protagonista, Tommy Wilhelm, és a tocar d'un "enorme daltabaix llargament pressentit". Com que la novel·la està narrada en un enèrgic estil indirecte lliure, la informació ens arriba com una intuïció del mateix Wilhelm, que al llarg dels seus prop de 45 anys de vida no ha fet més que encadenar fracassos. Està, ara, al caire d'un col·lapse econòmic i anímic.

És una mostra del geni novel·lístic de Bellow, un dels gegants de la

narrativa nord-americana del segle XX, la presentació del protagonista, a qui trobem allotjat en un hotel de Manhattan on també s'allotgen nombrosos vells retirats i professionalment exitosos, entre els quals hi ha el seu propi pare, que el menysprea i es nega a donar-li un cop de mà. És la manera que té l'autor d'avisar-nos que l'home de qui ressegüim les peripècies durant una jornada sencera és un fracassat deixat contínuament en evidència pel seu propi entorn.

Durant la dècada dels 50, els Estats Units van viure un boom de riquesa i benestar. Fer diners era a l'abast de tothom, en teoria, i qui més qui menys podia prosperar i guanyar una certa fortuna. També

els més rucs, tal com assevera un secundari estafador. El fet de veure com quasi tothom menys ell ha prosperat –els capricis de la borsa– i s'ha col·locat socialment fa que Tommy Wilhelm se senti ridícul. No tenir diners és "una vergonya", pensa. L'astúcia narrativa de Bellow consisteix a mostrar al lector que, en efecte, és un home ridícul, però no perquè hagi fracassat o perquè no tingui diners, sinó perquè és un nen gran aviciat, que ha desapropiat totes les oportunitats que ha tingut, que s'ha deixat prendre el pèl per tota mena d'impostors i que mai no ha sigut prou fort per suportar la "càrrega que era el seu propi jo". Amb tot, Bellow no s'hi acarnissa. Wilhelm és un pobre

ATRAPA
EL DIA
SAUL BELLOW
TRADUCCIÓ DE
RAMON FOLCHI
CAMARASA
L'AVENÇ
136 PÀG./13 €

infeliç, fatalment ximple, però també és "un home, una altra criatura humana", que viu abocat al "caos" i a "la negra nit", víctima "d'una enorme confusió".

Àgil, intensa i robusta, *Atrapa el dia* potser gaudeix d'un prestigi menor dins el gran corpus novel·lístic de l'autor d'*Herzog*. El lector hi trobarà, però, molts dels trets d'estil habituals de Saul Bellow. Per exemple, aquelles frases que resumeixen, amb densitat cristal·lina, un estat d'ànim neuròtic o un pensament profund. O aquelles descripcions físiques que tenen imprevisibles ramificacions psicològiques i morals, i que són d'una opulència tan exuberant com precisa. ♦